

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 460 sahifa,
1-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining innovatsion pedagogik kompetentligini rivojlantirish mexanizmi	10
<i>Mirzaraxonova Maftuna Ibroximjon qizi</i>	
Elementlarini integratsiya qilish: nazariy va amaliy yondashuv	13
<i>Ne'matov Karimjon Shavkat o'g'li</i>	
O'qish savodxonligi darslarida kitobxonlik kompetensiyasini rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari ...	19
<i>Mahmudova Shoira Shavkat qizi</i>	
O'zbek milliy musiqasi asosida talablarda estetik did va ijro madaniyatini rivojlantirish metodikasi.....	25
<i>Gadoyeva Muborak Jumaqulovna</i>	
O'quvchilarning yozuv kompetensiyasini baholash mezonlarini takomillashtirish masalalari.....	30
<i>Abdurashidova Xafiza Abdurashidovna</i>	
Xurshid Do'st Muhammad qissalarida rivoyatchi strategiyasi.....	34
<i>Uzoqova Nargiza Yuldosh qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirishda innovatsion texnologiyalarining ahamiyati	37
<i>Eshpulatov Shakir Nabiyevich, Ahrorova Ozoda Amriddinovna</i>	
"Xonada o'simliklarni o'stirish" intellekt xaritasi (Mind Map) yordamida o'quvchilarda ekologik tarbiya va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish	41
<i>G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda amaliy mashg'ulotlarning tashkiliy-pedagogik jihatlari.....	46
<i>Joldasov Ixtiyor Suyundikovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda iqtisodiy tarbiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari	50
<i>N. Asadov</i>	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda kreativ kompetentlik va kasbiy muvaffaqiyat o'rtasidagi bog'liqlik mezonlari.....	53
<i>G. Xamidova</i>	
Gamifikatsiya elementlarining bakalavr talabalarini raqamli resurs yaratishga motivatsiyasiga ta'siri	56
<i>Maxkamova Dilshodaxon Xabibjon qizi</i>	
The Influence of Family Parenting Style on the Formation of Primary School Students' Personality	59
<i>Berdiyeva Mohloroyim Mirzohid qizi</i>	
Noto'liq oilalardagi onalarning tarbiyaviy uslublari va farzandlarining ijtimoiy-psixologik moslashuvi (O'zbekiston namunasida).....	64
<i>Ismoiljonov Ravshan Baxtiyor o'g'li</i>	
Raqamli pedagogika sharoitida interfaol ta'lim metodlari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish.....	69
<i>Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna</i>	
Matematika ta'limida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning metodik asoslari.....	73
<i>Mirzayeva Shahlo, Qodirova Muattar Ithom qizi, Rovshanova Yulduz Shovkat qizi</i>	
O'qishga motivatsiya tushunchasi uning nazariy-psixologik tahlili.....	77
<i>Azimova Rushana Zokirjon qizi</i>	
Oliy ta'lim talabalarida akademik prokrastinatsiyaning prediktorlari: akademik motivatsiya, umid va shaxs xususiyatlari	81
<i>Shodiboyev Shohruh Shuhrat o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi markazlar integratsiyasini ta'minlash metodikasi.....	86
<i>Qahhorova Sevara Alimardonovna</i>	
O'quvchi-yoshlarni virtual olam ta'siridan himoya qilishning nazariy asoslari.....	90
<i>Isayeva Gulii Parpiyevna, Ravshanov Umidjon Abdiqodir o'g'li</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik tafakkurni oshirishda mantiqiy masalalarning o'rni	93
<i>Xilvatova Go'zal Sultonovna</i>	
Pedagogika tarixini o'qitishda talabalarda tarixiy tafakkurni rivojlantirish	97
<i>Jurayev Bobomurod Tojiyevich</i>	
Bolalarda ona tilida tinglash hissini rivojlantirish usullari	101
<i>Nurmatova Muxlisa Akmal qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirish (Kahoot, Quizlet va Moodle platformalari misolida)	106
<i>Yusupova Shahnoza Abduxafizovna</i>	
Sport maktablarida 16–18 yoshli nayza uloqtiruvchi sportchi-qizlarda portlovchi kuchni rivojlantirish	111
<i>Tursunova Surayyo Botir qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida pedagog kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlashda "Kasbiy rivojlanish kuni" va "Kasbiy rivojlanish soati" tadbirlari: amaliyot tahlili	115
<i>Gaffarov Azizjon Muhammadsaidovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining faoliyatini samarali tashkil etishning nazariy jihatlarini (Learning outcomes) asosida	124
<i>Rabbimova Shaxnoza Soyib qizi</i>	
Bo'lg'usi o'qituvchilarda axloqiy madaniyat fazilatlarini qaror toptirishning pedagogik mexanizmlari	128
<i>G'aniyeva Sayyora Saidmurod qizi</i>	
Yengil atletikachilarning musobaqa jarayonida tibbiy-pedagogik monitoringini takomillashtirish	132
<i>Mamadaliyev Abror Akbarjonovich</i>	
Sun'iy intellekt yordamida rus tilini o'qitish va uning samaradorligi	137
<i>Yagafarova Nazilya Rafailovna, Nazarov Sardor, Onorboyev Kamronbek</i>	
O'quvchilarda ilmiy dalillarni tahlil qilish va xulosa chiqarish kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi	142
<i>Baymurotova Mukaddas Xamdorovna</i>	
Ilmiy muxokamalarda pragmatik kompetentlikning roli	150
<i>Eshbo'riyeva Aziza Muhiddinovna</i>	
Talabalarda kognitiv-pragmatik kompetensiyalarni rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning mazmuni	155
<i>To'rabekova Aziza Mirzabek qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda motivatsiyani shakllantirishda interaktiv metodlarning o'rni	159
<i>Qamchibekova Roziyaxon Xasanboy qizi</i>	
Проблема разграничения понятий "концепт" и "понятие" в современной лингвистике: лингвосомиотический и когнитивно-дискурсивный анализ	164
<i>Якунина Ангелина Алишеровна</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida amaliy bezak san'ati naqsh elementlarini raqamli qayta ishlash va arxivlashtirish	169
<i>Jabbarov Rustam Ravshanovich</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining yozuv kompetensiyasini rivojlantirishda Design Thinking texnologiyasining metodik imkoniyatlari	176
<i>Amanbayeva Oydin Urazali qizi</i>	
Tez qalamchizgi mashqlarida psixologik-pedagogik yondashuvlarning ahamiyati	181
<i>Suyunov Navro'z Alisher o'g'li</i>	
Innovatsion yondashuv orqali bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini rivojlantirish konsepsiyasi	186
<i>Xalilov Lenar Shevketovich</i>	
Tarbiya fani asosida o'quvchilarda huquqiy kompetentlikni rivojlantirish imkoniyatlari	190
<i>Jumanova Xafiza Xoliqulovna</i>	
Samarqand arxitektura-qurilish instituti va shahar infratuzilmasi rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik (1950–1990-yillar)	195
<i>Abulqosimova Dildora Asrorovna, O'ralov Sodiqjon</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bolalar ta'limida ikkilamchi cheklovlarni kamaytiruvchi ta'lim texnologiyalari	199
<i>Qo'ziyeva Shahnoza Muhammadsoli qizi</i>	

MUNDARIJA	O'quvchilarda milliy g'oya va mafkurani rivojlantirishda mumtoz musiqaning o'rni va ahamiyati 202 <i>Baymanova Feruza Abralovna</i>
CONTENTS	Ommaviy jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil etishning pedagogik asoslari 207 <i>Xayitova Ulfatoy Tursunovna</i>
СОДЕРЖАНИЕ	Yuqori sinf o'quvchilarida ijtimoiy faollikni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari 211 <i>Turg'unboev Sirojiddin Faxriddinovich</i>
	Muhandislik ta'limida Bernulli va Puasson taqsimotlarini texnologik jarayonlar misolida o'qitish metodikasi... 216 <i>Qo'ziboyeva Nozima Yoqubjon qizi, Maxmanazarov Sardor Toirjon o'g'li, Saydullayev Asadbek Xayrullo o'g'li</i>
	Психолого-педагогические основы обучения теме “производная” в курсе алгебры и начал анализа президентской школы 225 <i>Шахноза Холмуродова Зоир кизи</i>
	O'qish savodxonligi darslarida Bloom taksonomiyasi va 4K kompetensiyalarining integrativ modeli 234 <i>Farsaxonova Mastura Jalol qizi</i>
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim sifatini baholash mezonlari va monitoring tizimini takomillashtirish: indikatorlar asosidagi boshqaruv modeli 241 <i>Jo'rayeva Dilrabo Kamoliddin qizi</i>
	Maxsus mashqlar yordamida start tezligini oshirish metodikasi 244 <i>Sitora Elova Axmatqulovna, Panjiyeva Gulzoda Eshdaviyat qizi</i>
	Amudaryo foreli (<i>Salmo trutta oxianus</i>) O'zbekiston hududida tarqalishi va ekologiya ta'siri..... 248 <i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xolmo'minova Sevinch Sirojiddinova, Qurbonazarova Marjona Zokirovna</i>
	Suv va quruqlik muhitiga moslashgan amfibiyalarda adaptatsiya xususiyati 251 <i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Axmamatova Feruza Shamsiddin qizi, Qo'ldoshova Ruxshona Navro'z qizi</i>
	O'zbekistonda tarqalgan kaptarsimonlar xilma-xilligi, ularni tarqalishi, biologik xususiyatlari va amaliy ahamiyati 255 <i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xolmo'minova Jasmina Baxtiyor qizi, Saidova Dilnoza Rustamovna</i>
	Surxondaryo viloyatidagi qo'lqanotlilar turlarining morfologik tasnifi va hududiy farqlari 259 <i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Yarashova Sarvara Islomovna, Bahromova Shahzoda Abduqodirovna</i>
	Игровые технологии как средство активизации коммуникативной деятельности учащихся на занятиях по русскому языку 267 <i>Халикова Гульбахор Исановна</i>
	Yoshlarni pedagogik kasbga yo'naltirish ishlarini o'rganishning konseptual va metodologik asoslari 270 <i>Matkarimova Muxabbat Abuovna</i>
	O'qish savodxonligini baholovchi topshiriqlar turlari 277 <i>Rasulova Mushtariybonu</i>
	Qoraqalpog'istonning shimoliy tumanlaridagi bolalarda tashqi nafas olish tizimi xususiyatlari 281 <i>Orazbaeva Navbaxor Mratbaevna</i>
	“Kompyuter tarmoqlari” fanini o'qitishda dasturiy-didaktik vositalardan foydalanish 285 <i>Muqimov Shahzodbek Ixtiyor o'g'li</i>
	Yangi O'zbekiston: yangilanish va taraqqiyot omillari (Qashqadaryo viloyati misolida)..... 288 <i>Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, Safarova Sevara Saloxiddinovna</i>
	Raqamli ta'lim strategiyalaridan foydalanib o'qish samaradorligini oshirish 294 <i>Narzullayeva Gulzira Xayrullo qizi, Abdusottarova Farog'at Olimjon qizi</i>
	Oliy ta'limda “Zoologiya” kursini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida o'qitish metodikasini takomillashtirish (“umurtqali hayvonlar” misolida)..... 299 <i>Xonnazarova Mamlakat To'lqinovna</i>
	Oliy ta'lim muassasalarida ommaviy sportni rivojlantirish strategiyalari 303 <i>Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li</i>
	Accommodating a Teenage English Learner With Tourette-Related Stammering in Uzbekistan State Multilevel Test Preparation: A Single-Case Study 307 <i>Yulduz Sultanova</i>
	Yengil atletikada to'siqlar osha yugurish texnikasini takomillashtirish va o'rgatish uslubiyati 313 <i>Chariyev Ulug'bek Abdujabbarovich, Radjabov Jaxongir Furkatovich</i>

The Interaction of Language and Culture in Intercultural Conflict Communication	317
<i>Gulnoza Khushnazarova</i>	
O'smir shaxsida o'zini o'zi tushunish psixologik muammo sifatida.....	321
<i>Mahmudov Abdurasul</i>	
O'quvchilar nutqida milliy-madaniy leksik birliklarni qo'llashga o'rgatishda semantikashtirish	325
<i>Tursunova Javhar Bakir qizi</i>	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida boshlang'ich ta'limda matematik madaniyatni shakllantirish: Qori Niyoziy merosi asosida.....	329
<i>Axmedova Nargiza Toychibekovna</i>	
A2 darajadagi o'quvchilarda kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda adaptiv yondashuvning roli	333
<i>Nezametov Zuxra Axmadovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik kasbga ijodiy munosabatni tarbiyalashning nazariy asoslari.....	336
<i>Axmatov Ibrohimjon Furqat o'g'li</i>	
Voyaga yetmaganlar profilaktikasida maktab, oila va mahalla hamkorligining zamonaviy holati va diagnostikasi	340
<i>Japparbergenova Indira Bayramovna</i>	
Yuqori sinf o'quvchilarining ijtimoiy va intellektual kompetensiyalarini rivojlantirishni pedagogik tizimini takomillashtirish	344
<i>Amankosova Dinara Gabitovna</i>	
Innovatsion usullar vositasida maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalar nutqini rivojlantirish.....	348
<i>Mamatova Aziza Bo'riboevna</i>	
Dzyudoning olimpiya o'yinlaridagi o'rni va ahamiyati	353
<i>Jaxongir O'razbayev Temur o'g'li</i>	
Umumta'lim maktab o'quvchilarida milliy va umuminsoniy qadriyatlarga integratsiyalashgan harbiy tarbiyaning ilmiy-nazariy asoslari.....	356
<i>A'zamov Inom Salimjonovich</i>	
The Role of Digital Platforms in Developing Students' Independent Learning Competency.....	360
<i>Jo'rayeva Zamira Ishmuminovna, Uraqova Shaxlo Turdiyevna</i>	
Shaxsiy ta'lim trayektoriyasi tushunchasining pedagogik-psixologik mohiyati	365
<i>Toshpo'latov Olim Panjiyevich</i>	
"Ilk qadam" davlat o'quv dasturi asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyat markazlarining ta'lim jarayonlarini tashkil etish	370
<i>Bektemirova Asilabonu Akmal qizi</i>	
Kreativ ta'lim texnologiyalari asosida talabalarda innovatsion kompetensiyalarni shakllantirish metodikasini takomillashtirish	374
<i>Sariboyev Nurali Abdunazarovich</i>	
Bolalarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar va yosh xususiyatlari	378
<i>Erkinboyev Muhammadqodir Nodirbek o'g'li</i>	
Tasviriy san'at darslarida eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish.....	383
<i>Xushvaqtov Abror Doniyor o'g'li</i>	
Raqamli ta'lim muhitida zamonaviy o'qitish metodlari va interaktiv texnologiyalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	387
<i>Murodova Dilafro'z Matmurod qizi, Sattarova Bibijon Muzaffar qizi, Bekmurodova Muhayyo Uralbayevna</i>	
Kredit-modul tizimida o'quv-me'yoriy hujjatlarni takomillashtirish borasidagi milliy va xorijiy tajribalar	391
<i>Aralova Maxsuma Abdurahmonovna</i>	
Yuqori sinf o'quvchilariga chet til o'qitish va o'rgatishda motivatsiyaning o'rni xususida.....	396
<i>Atadjanova Shaxnoz Abbasovna, Ismoilova Feruza Salimjon qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda innovatsion metodlar	400
<i>Axmedova Fayziniso Otabek qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarning uzluksiz amaliy faoliyatida professional salohiyatini rivojlantirish yo'llari	403
<i>Habibullayeva Muxlisaxon Yorqinjon qizi</i>	

MUNDARIJA SOÐERJANIE CONTENTS

Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak texnologiya o'qituvchilarining PR kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi.....	406
J. B. Jumabayev	
Raqamli pedagogika sharoitida interfaol ta'lim metodlari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish.....	412
Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna	
Biologiya ta'lim jarayonida ilg'or hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash.....	416
Mo'minov Dilshod Yaxshiboy o'g'li	
Oliy ta'limda masofaviy ta'limning pedagogik-psixologik xususiyatlari	420
Mutalibova Muqaddasxon Abdunabi qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda raqamli platformalar orqali kiberxavfsizlik madaniyatini shakllantirish	423
Nazarmatova Dilshoda Umarali qizi, Saminjonova Sevaraxon Axmadjon qizi, Abdihakimova Muqaddas Fahridinova, Matsapayeva Nigora Satbay qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining etnopedagogik kompetentligini shakllantirishda milliy hunarmandchilik va xalq amaliy san'atining didaktik imkoniyatlari	428
Pardayeva Gulchexra Safarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning bilish kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	432
Qipchaqova Sevinchxon Farxodjon qizi	
Maktabgacha ta'lim boshqaruvida ERP tizimlarini integratsiyalashning proaktiv modeli.....	436
Raxmatillayev Oyatillo Zikrillayevich	
Maktabgacha ta'limda rivojlantiruvchi markazlarni tashkil etish va loyihalashtirish.....	439
Sadikova Shoista Akbarovna, Yangiboyeva Salomat Samandarovna, Yangiboyeva Sevinch Samandarovna	
Milliy hunarmandchilik buyumlarini yasash orqali o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirish	442
Xayitov Jonibek Xolboboyevich, Nabijonova Nilufar Nabijon qizi	
Futbol o'yinida to'pga kalla bilan zarba berish.....	446
Xolmaxmatov Boburjon Musurmon o'g'li	
Сравнительно-типологический анализ юмора и гуманизма в творчестве Гафура Гуляма и Марка Твена.....	451
Абдумунинова Махлиё	
Особенности фонетико-фонематической речи (качественные и количественные) у младших школьников с речевыми расстройствами.....	453
Заирова Н. Б.	

RAQAMLI TA'LIM STRATEGIYALARIDAN FOYDALANIB O'QISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH

[Narzullayeva Gulzira Xayrullo qizi](#)

Perfect university gumanitar fanlar kafedrası o'qıtuvchısı

[Abdusottarova Farog'at Olimjon qizi](#)

Perfect university boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Raqamli texnologiyalar zamonaviy ta'lim jarayonlarini samarali, interfaol va sifatli tashkil etishda asosiy drayver vazifasini o'tamoqda. O'zbekistonda ushbu yo'nalishda amalga oshirilayotgan keng ko'lamlı islohotlar pedagogik jarayonlarga innovatsion yondashuvlarnı joriy etish, ta'lim tizimini to'liq raqamlashtirish va o'qıtish metodikasini zamon talablariga moslashtirishga qaratilgan. Raqamli muhitda o'qish jarayoni an'anaviy metodlardan farq qilib, u o'quvchılardan ma'lumotlarnı tezkor skanerlash, matnlar ichidan muhim faktlarnı ajratib olish va turli manbalarnı o'zaro solishtirish kabi strategik ko'nikmalarnı talab etadi. Raqamli ta'lim texnologiyalarining o'ziga xosligi shundaki, ular har bir o'quvchining individual imkoniyatlari va o'zlashtirish sur'atini hisobga olgan holda moslashuvchan, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim modelini yaratishga xizmat qiladi. Bu esa, o'z navbatida, yoshlarda mustaqil bilim olish va axborot bilan ishlash madaniyatini yuksaltiradi. Bugungi kunda ta'lim tizimining bosh maqsadi nafaqat tayyor bilimlarnı yetkazish, balki yoshlarda internet resurslaridan to'g'ri va samarali foydalanish, kerakli hujjatlarnı saralash hamda turli manbalardan olingan ma'lumotlarnı mantiqiy birlashtirish qobiliyatini shakllantirishdir. Shu bilan birga, raqamli savodxonlik doirasida matn mazmunini chuqur tahlil qilish, uning tarkibiy elementlarini baholash va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish o'ta muhim ahamiyatga ega. Yoshlarning axborot oqimidagi ishonchli ma'lumotni soxtasidan ajrata olishi, dalillarga asoslangan holda xulosa chiqarishi va raqamli makonda ijodiy yondashuvni namoyon etishi zamonaviy ta'limning sifat ko'rsatkichi hisoblanadi. Xulosa qilib aytganda, raqamli texnologiyalar strategiyasi ta'lim oluvchılarning intellektual salohiyatini ro'yobga chiqarish va ularni global axborot jamiyatining faol a'zosi sifatida tayyorlashda mustahkam poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: raqamli matn, o'qish strategiyalari, PISA xalqaro baholash dasturi, ta'lim.

Abstract: Digital technologies serve as a primary driver in the effective, interactive, and high-quality organization of modern educational processes. The large-scale reforms implemented in Uzbekistan in this direction are aimed at introducing innovative approaches to pedagogical processes, fully digitalizing the education system, and adapting teaching methodologies to modern requirements. The reading process in a digital environment differs from traditional methods, requiring students to possess strategic skills such as rapid information scanning, extracting key facts from texts, and cross-referencing various sources. The uniqueness of digital educational technologies lies in their ability to facilitate a flexible, learner-centered educational model that takes into account the individual capabilities and learning pace of each student. This, in turn, enhances the culture of independent learning and information management among young people. Today, the primary goal of the education system is not merely the delivery of ready-made knowledge, but also the development of students' ability to use internet resources correctly and effectively, categorize necessary documents, and logically synthesize information from diverse sources. Furthermore, within the framework of digital literacy, it is critically important to develop skills in deep text analysis, evaluation of structural elements, and critical thinking. The ability of young people to distinguish reliable information from misinformation, draw evidence-based conclusions, and demonstrate creative approaches within the digital space is considered a key indicator of the quality of modern education. In conclusion, the digital technology strategy serves as a solid foundation for realizing the intellectual potential of learners and preparing them to become active members of the global information society.

Key words: digital text, reading strategies, PISA international assessment program, education, globalization.

Аннотация: Цифровые технологии выступают основным драйвером эффективной, интерактивной и качественной организации современных образовательных процессов. Широкомасштабные реформы, проводимые в Узбекистане в данном направлении, нацелены на внедрение инновационных подходов в педагогические процессы, полную цифровизацию системы образования и адаптацию методик обучения к современным требованиям. Процесс чтения в цифровой среде отличается от традиционных методов и требует от учащихся таких стратегических навыков, как быстрое сканирование информации, выделение ключевых фактов из текстов и сопоставление различных источников. Особенность цифровых образовательных технологий заключается в том, что они способствуют созданию гибкой, лично ориентированной модели обучения, учитывающей индивидуальные возможности и темпы усвоения материала каждым учащимся. Это, в свою очередь, повышает культуру самостоятельного получения знаний и работы с информацией у молодежи. Сегодня основной целью системы образования является не только передача готовых знаний, но и формирование у молодежи способности правильно и эффективно использовать интернет-ресурсы, классифицировать необходимые документы и логически объединять информацию, полученную из различных источников. Вместе с тем в рамках цифровой грамотности крайне важно развивать навыки глубокого анализа содержания текста, оценки его структурных элементов и критического мышления. Способность молодежи отличать достоверную информацию от ложной в информационном потоке, делать выводы на основе доказательств и проявлять творческий подход в цифровом пространстве является показателем качества современного образования. В заключение можно сказать, что стратегия цифровых технологий служит прочным фундаментом для реализации интеллектуального потенциала учащихся и их подготовки в качестве активных членов глобального информационного общества.

Ключевые слова: цифровой текст, стратегии чтения, международная программа PISA, образование, глобализация.

KIRISH

Raqamli dunyoda ta'lim jarayonlarini samarali tashkil etish uchun innovatsion texnologiyalarning o'rni kundan kunga ortib bormoqda. Zamonaviy ta'lim jarayonlarining jadal rivojlanishi raqamli texnologiyalar bilan uzviy bog'liq bo'lib, bu texnologiyalar ta'limning sifatli va interfaol bo'lishiga xizmat qilmoqda. XXI asrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining har tomonlama integratsiyalashuvi ta'lim oluvchilarning o'quv jarayonlarini qiziqarli, mazmunli, interfaol va samarali tashkil etish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Chunki raqamli ta'lim texnologiyalari nafaqat ta'lim oluvchilarga, balki ta'lim beruvchilarga ham dars sifatini oshirish uchun ko'plab zamonaviy pedagogik dasturiy vositalardan foydalanish imkoniyatini bermogda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli ta'limni rivojlantirish maqsadida davlatimiz Prezidenti Sh. Mirziyoyev tomonidan "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 05.10 dagi PF-6079-son1 Farmoni tasdiqlangan bo'lib, unga ko'ra raqamli iqtisodiyotni faol rivojlantirish, barcha tarmoqlar va sohalarda, eng avvalo, davlat boshqaruvi, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimlarida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi, Maktabgacha ta'lim vazirligi, Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi hamda Sog'liqni saqlash vazirligi bilan birgalikda 2020-yil yakuniga qadar 13 ta namunaviy tumanda IT-infratuzilmasini yaratish, kompyuter uskunalari bilan jihozlashni nazarda tutgan holda maktabgacha va umumta'lim maktablari hamda sog'liqni saqlash muassasalarini raqamlashtirishni yakunlash bo'yicha choralar ko'rish, shuningdek, axborot tizimlarini joriy etish va mas'ul xodimlarni o'qitishni tashkil etish vazifasi yuklatilgan ^[1].

Yuqoridagi Farmon asosida davlatimizda bir qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, maktablarda raqamli o'qitishning ta'lim strategiyalari yo'lga qo'yilmoqda. Xalqaro tajribalarga asoslangan holda turli davlatlarning o'quv-metodik qo'llanmalari va darsliklari o'rganilib, o'zbek tiliga tarjima qilinmoqda. Malakali kadrlar tomonidan pedagogik jarayonlarni samarali tashkil etish va ta'lim sifatini oshirish maqsadida qator ishlar amalga oshirilmoqda.

Shuningdek, raqamli texnologiyalar orqali ta'lim jarayonini moslashuvchan va individual yondashuv asosida tashkil etish imkoniyati paydo bo'lmoqda. Masalan, sun'iy intellekt va moslashuvchan o'qitish platformalari yordamida o'quvchilarning shaxsiy xususiyatlari hamda bilim darajasiga mos o'quv kontentlarini yaratish mumkin. Bu esa o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini oshirib, ularning o'quv jarayonida yanada faol bo'lishlarini ta'minlaydi. Bundan tashqari, raqamli muhitda ta'lim olish orqali o'quvchilar global bilimlardan foydalanish va xalqaro miqyosdagi tengdoshlari bilan tajriba almashish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Bu esa ularning kela-jakdagi xalqaro raqobatbardoshlik darajasini oshiradi.

1 <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Bugungi kunda ta'lim sifatini aniqlash va uni oshirish maqsadida strategik qarorlar qabul qilish uchun xalqaro miqyosda o'quvchilarning bilim, ko'nikma va savodxonligini baholash tizimlari muhim rol o'ynaydi. Shunday tizimlardan biri – PISA xalqaro baholash dasturi hisoblanadi. Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotining (OECD) xalqaro o'quvchilarni baholash dasturi – PISA hozirda o'zining yettinchi davrini o'tkazayotgan dastur bo'lib, u yoshlar uchun nimani bilish va nimalarni bajara olish muhimligini aniqlashni maqsad qiladi ^[3].

TAHLIL VA NATIJALAR

Yaqin 5 yillik PISA xalqaro baholash dasturiga e'tibor beradigan bo'lsak, sinov jarayonlari aynan elektron vositalar orqali amalga oshirilmoqda va o'quvchilardan raqamli o'qish savodxonligiga ega bo'lish talab qilinmoqda. Raqamli ta'lim muhitlari o'quvchilarga turli xil o'quv materiallari va interfaol elementlar yordamida bilim olish imkoniyatini yaratadi. Bunday muhitni tashkil etishda zamonaviy pedagogik dasturiy vositalardan foydalanish, ular yordamida turli xil multimediali resurslarni yaratish bugungi kunda darslarni yanada qiziqarli va mazmunli tashkil etish imkonini bermoqda. PISA-2025 baholash dasturi doirasida raqamli dunyoda o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi, chunki u o'quvchilarning mustaqil o'rganish qobiliyatini va raqamli vositalardan foydalanish ko'nikmalarini baholashga qaratilgan ^[2]. PISA-2025 xalqaro baholash dasturida raqamli ta'lim muhiti quyidagi asosiy komponentlardan tashkil topgan:

- 1. Kompyuterlashtirilgan vositalar:** simulyatsiyalar, dasturlash muhitlari, virtual laboratoriyalar va ta'lim o'yinlari. Simulyatsiyalarda o'quvchi faqat matnni o'qimaydi, balki ko'rsatmalar, grafiklar, natijalar va holat tavsiflarini birgalikda o'rganadi. O'qish jarayoni sabab-oqibat munosabatlarini tushunish, ma'lumotlarni solishtirish va xulosa chiqarishga asoslanadi. Bu analitik va funksional o'qish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Dasturlash jarayonida o'quvchi kod buyruqlari, izohlar, xatolik xabarlar va algoritmik matnlarni o'qiydi. Bu jarayon mantiqiy, izchil va tanqidiy o'qishni talab qiladi. O'quvchi matnni tushunish orqali uni amaliy natijaga aylantiradi. Virtual laboratoriyalarda o'quvchi tajriba ko'rsatmalari, jadval va diagrammalar hamda o'lchov natijalarini o'qib, tahlil qiladi. Bu ilmiy matnlarni tushunish va talqin qilish strategiyalarini shakllantiradi. O'qish jarayonining tajriba bilan bog'langanligi sababli bilim mustahkam bo'ladi. Ta'lim o'yinlarida o'quvchi vazifa shartlari, qoidalar, dialoglar va daraja tavsiflarini o'qiydi. Bu tezkor o'qish, tanlab o'qish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'yinli muhit o'qishga bo'lgan qiziqishni oshiradi va motivatsiyani kuchaytiradi.
- 2. Raqamli ta'lim platformalari:** o'quvchilar mustaqil ravishda ta'lim olish, bilimlarini sinash, turli xil modellar qurish va hisob-kitoblar olib borish imkoniga ega bo'lgan raqamli platformalardir. Bunda o'quvchilarga o'z bilimlarini baholash va mustahkamlash, shuningdek, turli interfaol modellarni yaratish hamda hisob-kitoblarni amalga oshirish imkonini beruvchi zamonaviy raqamli o'quv muhitlarining mavjudligi qulaylik yaratadi. Ushbu platformalar orqali ta'lim oluvchilar raqamli matnlar, grafiklar, jadvallar va simulyatsiyalar bilan ishlash jarayonida tahliliy hamda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bundan tashqari, raqamli ta'lim platformalari individual yondashuvni ta'minlab, o'quvchilarning bilim darajasi va o'zlashtirish tezligiga mos o'quv kontentlarini taklif etadi. Natijada, ta'lim jarayoni interfaol, moslashuvchan va samarali tashkil etilib, o'quvchilarda raqamli savodxonlik hamda amaliy kompetensiyalar shakllanadi.
- 3. Ta'lim resurslari:** raqamli darsliklar, video materiallar, animatsiyalar, o'rganish bo'yicha interfaol yo'riqnomalar va tushuntirishlar. Raqamli darsliklar matn, rasm, audio va giperhavolalar orqali o'quvchilarga axborotni tez va qulay o'zlashtirish imkonini beradi. Video materiallar va animatsiyalar murakkab tushuncha hamda jarayonlarni vizual tarzda ifodalab, o'quvchilarning mavzuni chuqurroq anglashiga xizmat qiladi. Interfaol yo'riqnomalar va bosqichma-bosqich tushuntirishlar o'quvchilarning mustaqil ishlash, muammoni hal qilish va amaliy faoliyatni rejalashtirish ko'nikmalarini rivojlantiradi.
- 4. Fikr-mulohaza almashish:** o'quvchilar bilan onlayn muloqot, ularni masofadan qo'llab-quvvatlash va virtual yordamchilar. O'quvchilar bilan onlayn muloqot qilish, ularni masofadan qo'llab-quvvatlash va virtual yordamchilardan foydalanish raqamli ta'lim muhitining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Onlayn muloqot vositalari orqali o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida tezkor axborot almashinuvi, fikr-mulohaza bildirish va hamkorlikda ishlash imkoniyati yaratiladi. Masofaviy qo'llab-quvvatlash o'quvchilarning mustaqil ta'lim jarayonida yuzaga keladigan qiyinchiliklarni bartaraf etishga xizmat qiladi. Virtual yordamchilar va sun'iy intellektga asoslangan tizimlar o'quvchilarga individual tavsiyalar berish, savollarga javob qaytarish hamda o'rganish jarayonini samarali boshqarishga yordam beradi. Natijada, ta'lim jarayoni uzluksiz, moslashuvchan va shaxsga yo'naltirilgan holda tashkil etiladi ^[4].

Raqamli o'qish – bu turli kontekstlarda ma'lum maqsadlar uchun bir nechta matnlar bilan ishlash jarayonida

yuzaga keladigan ko'p qirrali ma'no hosil qilish tajribalari majmuidir. Raqamli matnlarning eng muhim xususiyatlaridan biri shundan iboratki, ularda giperhavolalar qo'llanilishi mumkin va buning natijasida o'quvchilar bir vaqtning o'zida bir nechta ma'lumotlarni o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi. Multimedia vositalaridan foydalanish yoshlarning ilm-fanga bo'lgan motivatsiyasini oshirishi va o'rganish jarayonini yengillashtirishi tahsinga loyiqdir. Ba'zan onlayn raqamli o'qish o'quvchilar orasida qo'shimcha qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi, shuning uchun o'quvchilarga raqamli o'qishga xos bo'lgan qo'shimcha strategiyalarni o'rgatish muhimdir. Raqamli o'qishning asosiy strategiyalaridan biri bu ma'no yaratish, ya'ni mazmunni anglash bo'lib, o'quvchi quyidagi savollarga javob bera olishi lozim: "Ushbu matnlarning asosiy mavzulari nima? Men bu haqida ilgari o'qiganmanmi? Bu matnlar nima haqida ma'lumot beradi? Hozirgacha bu matnlardan nimalarni o'rgandim? Bu matn ilgari o'qigan matnni qo'llab-quvvatlaydimi yoki unga zidmi? Bu matn ilgari o'qigan matnlarim bilan qanday bog'liq? Bu matn boshqa o'qigan matnlarim bilan qanday bog'liq?"

Bosma matnni tushunishga yordam beradigan o'qish strategiyalaridan raqamli matnni tushunishda ham foydalanish mumkin. Masalan, matnga yo'naltirilish, avvalgi bilimlarni faollashtirish, matn mazmunini tasavvur qilish yoki uning tuzilishini aniqlash – bularning barchasi matn mazmunini tushunishga yordam beradi, xoh u raqamli, xoh qog'oz shaklida bo'lsin. Biroq, raqamli o'qishda o'quvchilar ko'pincha bir nechta veb-sahifalardan ma'no chiqarishlari kerak bo'ladi. Bu esa ularning bir nechta matn mazmunidan yagona aqliy model (mental model) tuzish strategiyalariga ega bo'lishlarini talab qiladi. Buning uchun o'quvchilar har bir alohida matndan olingan ma'lumotlarni yagona tizimga birlashtirishlari lozim.

Axborotni ishonchlilik darajasi bo'yicha baholash raqamli o'qishning muhim jihatlaridan biridir, chunki dolzarb va ishonchli ma'lumotlarni o'qish mavzuni yaxlit tushunishga yordam beradi. Bu, ayniqsa, onlayn matnlar bilan ishlashda muhim ahamiyat kasb etadi, chunki manba har doim ham aniq bo'lavermaydi, manbalar xilma-xil bo'ladi va ularning sifati hamda ishonchlilik darajasi o'zgaruvchan hisoblanadi. Kichik guruhlarda axborotni muhokama qilish, o'qituvchilar tomonidan berilgan yo'riqnomalar, tushuntirishlar va fikr-mulohazalar orqali o'quvchilar turli matnlardagi axborotni baholashni o'rganishlari mumkin.

11. Maqolada aytilishicha, ba'zi akulalar juda katta og'izlari bilan mayda suzuvchi hayvonlarni bir urinishda yeb tashlaydilar. Qaysi akula yemish uchun shu tarzda ov qiladi?

A. yo'lbars akula -----

B. kitsimon akula -----

C. bolg'abosh akula -----

D. katta oq akula -----

Matndan parcha

Bu akulaning eng katta turi va okeandagi eng katta baliqdir. Uning uzunligi 18 metr va og'irligi 20 tonna bo'lishi mumkin. Bu ulkan tirkamali yuk mashinasining o'lchami! Kattaligiga qaramay, kitsimon akula odamlar uchun zararsizdir. **Kitsimon akula ba'zi kitlar singari filtr-xo'randa bo'lganligi uchun bu nomni olgan. Bu degani, u 2 metr keladigan keng og'zini ochadi va minglab tonna dengiz suvidan plankton va mayda baliqlarni filtrlaydi.**

1-rasm: Raqamli matn asosida o'qish savodxonligini baholash topshirig'i

O'qishdan maqsad: Axborot olish va ulardan foydalanish
Tushunish jarayoni: To'g'ridan-to'g'ri xulosalar chiqarish

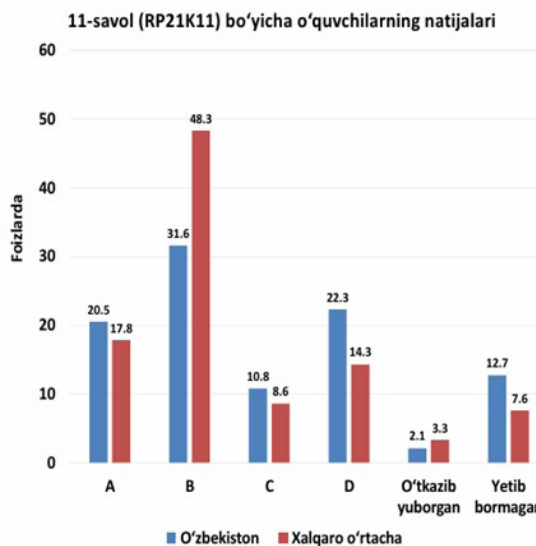
11. Maqolada aytilishicha, ba'zi akulalar juda katta og'izlari bilan mayda suzuvchi hayvonlarni bir urinishda yeb tashlaydilar. Qaysi akula yemish uchun shu tarzda ov qiladi?

A. yo'lbars akula -----

B. kitsimon akula -----

C. bolg'abosh akula -----

D. katta oq akula -----

2-rasm: Raqamli o'qish savodxonligini baholash natijalari va tahlili

Yuqoridagi diagrammadagi topshiriq raqamli ta'lim muhitida taqdim etilgan raqamli matn asosidagi interfaol baholash materiali hisoblanadi. Unda matn, savol va javob variantlari yagona raqamli platforma doirasida integratsiyalashgan. Bunda davlatimiz va xalqaro miqyosdagi talabgorlarning natijalari taqqoslangan bo'lib, davlatimiz talabgorlarining 31,6 foizi ushbu savolga umumiy hisobda to'g'ri javob bergan, 14,8 foizi esa savolni o'tkazib yuborgan yoki unga yetib bora olmagan. Qolgan talabgorlar esa savolga noto'g'ri javob belgilagan. Raqamli matn o'qishning yana bir samarali jihatini yuqoridagi test misolida ham ko'rish mumkin. Bunda o'quvchi berilgan matnni tahlil qilish jarayonida kerakli ma'lumot mavjud qismini belgilab, unga tezkor nazar tashlash orqali javobni topishi mumkin (skimming and scanning). Agar matnning qiyinlik darajasi yuqori yoki o'rta bo'lsa, o'quvchi uni o'z xohishiga ko'ra keyinroq o'qish uchun qoldirishi ham mumkin.

XULOSA

Raqamli ta'lim strategiyalaridan samarali foydalanish o'quvchilarning o'qish savodxonligini oshirish bilan bir qatorda, ularning axborot-kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Raqamli o'qish jarayoni an'anaviy o'qishdan farqli ravishda ko'p manbali, giperhavolali va multimediyaviy axborot bilan ishlashni talab etadi.

Bu esa o'quvchilarda tahliliy fikrlash, axborotni solishtirish, uning ishonchligini baholash hamda turli manbalardan yagona mazmuniy model shakllantirish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Raqamli o'qishda axborotning ishonchligini baholash, tanqidiy yondashuvni shakllantirish va bir nechta matnlar asosida xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantirish zarurati asoslanadi. Bu jarayonda o'qituvchining yo'naltiruvchi, maslahat beruvchi va fasilitatorlik roli alohida ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 05.10 dagi PF-6079-son Farmoni. "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida. <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>
2. A. Shakirov (2024). "PISA-2025" tadqiqotida yangi innovatsion yo'nalish: "Raqamli dunyoda o'rganishni baholash". *Journal of Research and Innovation*, 2(4), 24-30.
3. Organisation for Economic Co-operation and Development (2023). PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education.
4. PISA 2025 Hong Kong Project Team (2024). Learning in the Digital World.
5. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2023). Global Education Monitoring Report 2023: Technology in Education.
6. Organisation for Economic Co-operation and Development (2021). 21st-Century Readers: Developing Literacy Skills in a Digital World. OECD Digital Literacy Report
7. International Association for the Evaluation of Educational Achievement (2022). PIRLS 2021 International Results in Reading.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.